

Мониторинг и евалуација на аграрната политика

Мониторинг на политиката

- ⇒ Во согласност со циклусот на политиката потребо е и следење (мониторинг) и проценка на ефектите на земјоделската политика.
  - ⇒ Тоа би морало да биде нормалниот дел од процесот на одлучување
  - ⇒ Ефективната политика мора постојано да ги корегира променетите односи на политичките преференци.
  - ⇒ Мониторингот е знак на демократски и општествен развој.

Проценка на политиката (2)

- ⇒ Видови на проценка:
  - ⇒ Според времето на изработка:
    - ⇒ ex-post (за назад) и
    - ⇒ ex-ante (за напред)
  - ⇒ Според целта на проценката:
    - ⇒ Проценка на заштита и поддршки на конкурентноста
    - ⇒ Проценка на доходовната состојба

Проценка на политиката (2)

- ⇒ Проценка на заштита и поддршки на конкурентноста
  - ⇒ Поединечни индикатори (номинални, ефективен коефициент на заштита)
  - ⇒ PAM – Матрица за анализа на аграрна-политика
  - ⇒ PSE/CSE калкулации на поддршки на производителите и потрошувачите
- ⇒ Проценка на доходовната состојба
  - ⇒ Калкулации на трошоци и приходи
  - ⇒ Книговодство на земјоделските стопанства (FADN)
  - ⇒ Национална сметка на земјоделството
  - ⇒ Секторски модели на земјоделството (палета на форми и начини)

Проценка на политиката (3)

Процена на заштита и поддршки на конкурентноста

- ⇒ Поединечни индикатори (номинални, ефективен коефициент на заштита)
- ⇒ PSE/CSE калкулации на поддршки на производителите и потрошувачите

Проценка на политиката (4)

Коефициентот на номинална заштита (NPC)

- ⇒ Го мери нивото на заштита на домашните производители.
  - ⇒ Еднаков е на односот помеѓу цените на домашниот пазар и цените на референтниот (светски) пазар.
  - ⇒ По правило се употребува индексна форма.
  - ⇒ Колку е повисок коефициентот на номиналното ниво на заштита, толку се позаштитени домашните производители.
  - ⇒ Вредностите можат да бидат и многу високи (1000 за примерот на ориз во Јапонија).

Проценка на политиката (5)

- ⇒ **ОЕСД индикатори на поддршка ги мерат:**
  - ⇒ Трансферите, кои произлегуваат од земјоделските политики,
  - ⇒ Трансферите помеѓу производителите, потрошувачите и обврзниците за данок.
- ⇒ **Процена на политики:**
  - ⇒ Кои пренесуваат средства до земјоделските производители,
  - ⇒ Независно од нивната природа, цели или ефекти.
  - ⇒ Постојат и општи политики, кои таа процена не ги третира.

6. Проценка на политиката (6)

PSE (Producer Support Estimate)

- ⇒ Со PSE (Producer Support Estimate) показателот на поддршки на земјоделските производители ги мериме трансферите на парични средства од даночните обврзници и потрошувачите до земјоделските производители, предизвикани од мерките на земјоделската политика.
- ⇒ PSE ги мери (вклучува):
  - ⇒ Мерките на пазарно-ценовната заштита (MPS),
  - ⇒ Буџетските плаќања (BT)
- ⇒ Различни показатели за PSE:
  - ⇒ PSE за државата и по производи може да е изразен во апсолутен износ – PSE;
  - ⇒ Може да се изрази и како удел во вкупните бруто приходи на земјоделските стопанства, изразени како вкупна вредност на производството (вреднуван по цените за производителите на прагот на земјоделското стопанство), заедно со буџетските поддршки – процентен PSE (**% PSE**);

6. Проценка на политиката (7)

СТРУКТУРА НА PSE

А. Пазарно-ценовна поддршка (MPS)

Б. Буџетски трансфери

- ⇒ Плаќања, кои темелат на користење на инпутите
- ⇒ Плаќања кои се темелат на произведени количини
- ⇒ Плаќања кои се темелат на капацитети (ha/број на грла)
- ⇒ Плаќања кои се темелат на угарење
- ⇒ Други плаќања (историски права, даночни и каматни олеснувања ...)

6. Проценка на политиката (8)

Процена на поддршка на потрошувачите

⇒ *CSE (Consumer Support Estimate)*

⇒ Ги мери трансферите кон или од потрошувачите на земјоделски производи

⇒ Се пресметува:

$CSE = QC * (PP - BP) +$ буџетски поддршки на потрошувачите

⇒ QC - потрошени количини

⇒ PP - цени на производителите

⇒ BP - цени на граница

6. Проценка на политиката (9)

Процена на поддршките за општи услуги

⇒ GSSE (General Services Support Estimates)

⇒ Ги мери буџетски трансфери за општи услуги во земјоделството (советодавни услуги, образование, истражување ...)

6. Проценка на политиката (10)

Процена на вкупните поддршки

⇒ TSE (Total Support Estimate)

- ⇒ Ги мери вкупните трансвери во земјоделството

$$TSE = PSE + CSE + GSSE$$

6. Проценка на политиката (11)

Процена на доходовната состојба

- ⇒ Калкулации на трошоци и приходи
- ⇒ Книговодство на земјоделските стопанства (FADN)
- ⇒ Економска сметка за земјоделството
- ⇒ Секторски модели на земјоделството

6. Проценка на политиката (12)

- ⇒ За следење на економската состојба, или проектирање на промените во аграрните политики корисни се едноставните калкулации на трошоци и приходи за:
  - ⇒ Поединечна линија на производство (на пр. производство на пченица, одгледување на прасиња),
  - ⇒ Подсектор (на пр. житни култури),
  - ⇒ Или на ниво на земјоделско стопанство.
- ⇒ Во РМ систем на ФАДН
- ⇒ Анализи:
  - ⇒ Следење на ефектите на промените на цените на производителите, инпут цени; буџетски мерки.

6. Проценка на политиката (13)

Економска сметка за земјоделството

- ⇒ Макроекономски показатели за земјоделството
- ⇒ Статистичко следење на економската состојба.
- ⇒ Стандардна методологија за макроекономски сметки.
- ⇒ Сложени системи за податоци. Не добиваме по производи.

6. Проценка на политиката (14)

- ⇒ **Моделите** претставуваат поедноставен приказ на реална ситуација преку претставување на односите помеѓу најважните фактори
- ⇒ Софистициран начин на анализирање и решавање на реални проблеми
- ⇒ Добра алатка за градење проекции, симулации и анализи од типот „што ако“ кои се користат за проценка на јавните трошоци на земјоделската политика, но и за обезбедување на комерцијална предност преку проценка на пазарната структура и резултати
- ⇒ Претставуваат математички израз во форма на равенства или неравенства.
- ⇒ Изградена е палета на најразлични модели кои се применуваат во земјоделството
  - ⇒ *моделите на парцијална рамнотежа*

Agricultural Policy Measures (APM) template

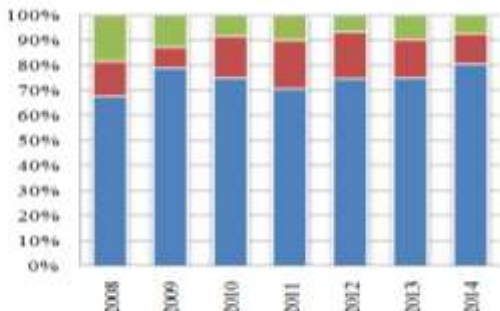
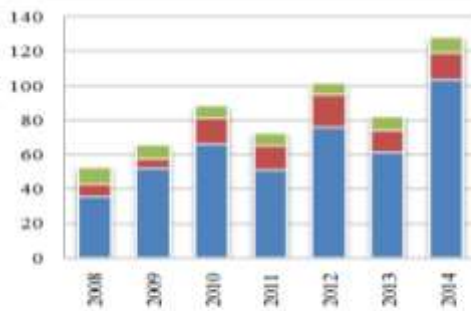
- ⇒ Алатка за класификација и анализа на мерките на земјоделската политика (Rednak & Volk, 2010)
  - ⇒ Класификацијата се базира на
    - ⇒ Класификацијата на ОЕЦД
    - ⇒ Класификацијата на ЕУ на мерките на земјоделската политика
  - ⇒ Примена:
    - ⇒ Компаративна анализа со земјоделската политика со други земји-членки на ЕУ или земји-кандидати на ЕУ
    - ⇒ Споредливост на мерките на земјоделската политика низ годините (поради честите промени).
    - ⇒ Основа за анализа на влијанието на политиката според инјектираните финансиски средства во стопанството.

Agricultural Policy Measures (APM) template

- Класификацијата се базира на
  - Класификацијата на ОЕЦД
  - Класификацијата на ЕУ на мерките на земјоделската политика
- **Општа структура:**
  - Столб 1: Пазарни мерки и мерки на директна поддршка на производителите
  - Столб 2: Структурни и мерки за руранлен развој
  - Столб 3: Општи мерки поврзани со земјоделството
  - (Дополнително): Разни мерки на земјоделската политика
  - (Дополнително): Други трансфери (не во земјоделството)

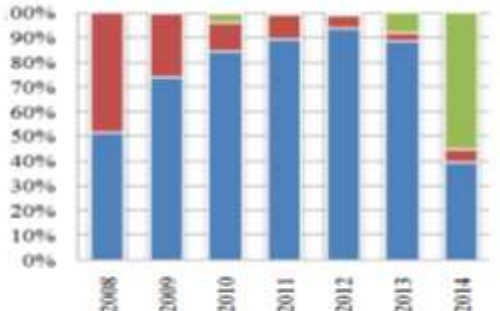
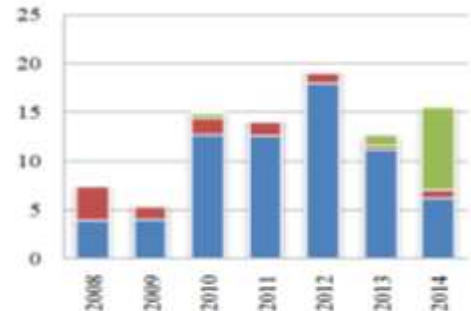
PILLAR	Axes	Group (Sub-groups)
MARKET AND DIRECT PRODUCER SUPPORT MEASURES		
		Market support measures (<i>Export subsidies; Market intervention (intervention buying-in; private storage aid; food aid to third countries); Operational costs for public stockholding; Consumers support; Other and miscellaneous market support measures</i>)
		Direct producer support measures
		Direct payments and variable input subsidies (<i>Direct payments to producers (based on output (price aids); based on current area/animal; based on fixed criteria (decoupled); Other); Variable input subsidies (for seeds and seedlings; for breeding animals; for fuel; fuel tax rebates; for fertilizer and pesticides; interests concessions for short run loans; insurance subsidies; other variable input subsidies; subsidies for on-farm services)</i>)
		Disaster payments and other compensations to producers (<i>based on output; based on area/animal; based on resource retirement; for input purchase; other</i>)
		<i>Miscellaneous - direct producer support</i>
STRUCTURAL AND RURAL DEVELOPMENT MEASURES		
		Improving the competitiveness of the agricultural sector
		On farm restructuring support (<i>On farm investment support (modernization of agricultural holdings; restructuring of permanent crops plantations; land improvement; irrigation; land consolidation; restoring agricultural production potential damaged by disasters); Other on farm restructuring support (setting up of young farmers; adapting to demanding standards; participating of farmers in food quality schemes; other on farm support)</i>)
		Agri-food restructuring support (<i>General support to agricultural sector (improving infrastructure related to agriculture; early retirement; other support to agriculture); Food processing support, marketing and promotion (investments in food processing; marketing and promotion; supporting producer groups; other support to agri-food industry)</i>)
		Forestry support
		<i>Miscellaneous (competitiveness)</i>
		Improving the environment and the countryside
		Environment and landscape targeted payments to producers (<i>Payments to farmers in LFA (based on output; based on area; based on animal numbers; other); Payments to farmers in protected areas (based on output; based on area/animal; other); Agri-environmental and animal welfare payments to farmers (based on output; based on area/animal; other; based on non commodity criteria; first afforestation of agricultural land)</i>)
		Environmental payments not directly linked to agriculture (<i>environmental payments to forestry; other payments with environmental objectives</i>)
		Supporting rural economy and population
		Support to rural population directly linked to farms (<i>Support to on farm diversification into non-agricultural activities; Other on farm support to rural population</i>)
		General support to rural economy and population (<i>Business creation and development; Rural infrastructure and village development (basic infrastructure and services for rural population; village renewal and development); Other measures to support rural areas</i>)
		Building local capacity (LEADER)
		Miscellaneous rural development measures
GENERAL MEASURES RELATED TO AGRICULTURE		
		Research, development, advisory and expert services (<i>research and development projects; extension and advisory service; infrastructure related to vocational training; expert services</i>)
		Food safety and quality control (<i>veterinary control; plant health control; quality control</i>)
		Other general support measures (<i>farmer's and other non-governmental organizations support; information systems; technical assistance; other</i>)
MISCELLANEOUS AGRICULTURAL POLICY MEASURES		
		OTHER TRANSFERS (not to agriculture) (<i>Social transfers to agricultural sector; Budgetary transfers to other sectors (forestry, fishery); Administrative and other costs (ministry; paying agency; inspectorate; veterinary and phyto-sanitary administration); Unspecified non agricultural budgetary transfers</i>)

Пример за резултати од АПМ

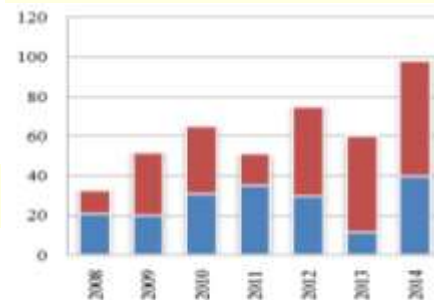
Market and direct producer support
General measures related to agriculture

Structural and rural development
Miscellaneous (not allocated)

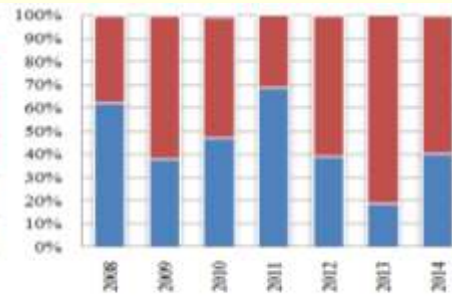

Competitiveness
Rural economy and population

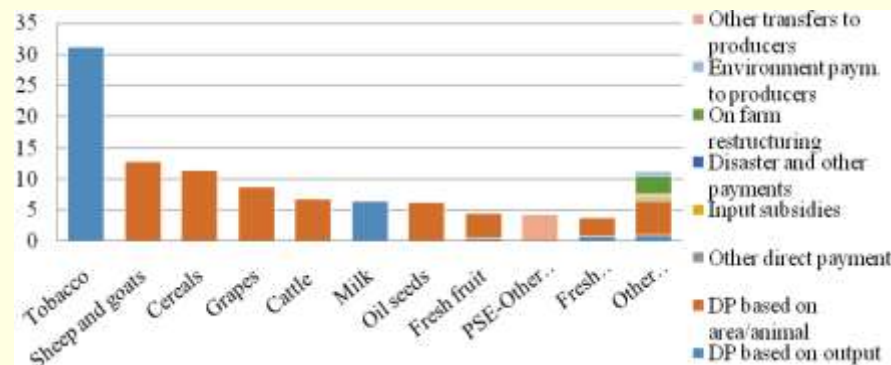
Environment & countryside
RDP- miscellaneous

DP based on output
Decoupled payments

DP based on area/animal
Other direct payment

Other transfers to producers
Environment paym. to producers
On farm restructuring
Disaster and other payments
Input subsidies
Other direct payment
DP based on area/animal
DP based on output

6. Проценка на политиката (15)

- ⇒ Податоци во процесот на проценка
  - ⇒ Статистички податоци
    - ⇒ Макро-економски индикатори
    - ⇒ Површини и број на добиток
    - ⇒ Производство
    - ⇒ Пазар и цени
    - ⇒ Структура и број на стопанства
  - ⇒ Податоци за работењето на стопанствата
    - ⇒ Макро ниво: економски сметки во земјоделството
    - ⇒ Микро ниво: FADN

6. Проценка на политиката (16)

- ⇒ Податоци во процесот на проценка
  - ⇒ Податоци за политиките
    - ⇒ МЗШВ: хоризонтални мерки, мерки за градење институционални капацитети ...
    - ⇒ Платежна агенција (АФПРЗРР): програми за: ФП и РР, IPARD ...
    - ⇒ АХВ – мерки поврзани со безбедноста на храна, мерки во сточарството поврзани со ветеринарното здравје и контрола ...

6. Проценка на политиката (17)

Квалитетот на податоците???